

ESPAI DE LECTURA

Comentari entorn de *Per França i Anglaterra. La 1a Guerra Mundial dels aliadòfils catalans*, de Joan Safont. Barcelona: A Contra Vent edicions, 2012

Miquel Colomer

Que no hi participéssim no vol pas dir que no hi hagi una història nostra de la 1a Guerra Mundial. El llibre de Joan Safont, presentat el 7 de novembre passat a l'Ateneu Barcelonès, ho demostra. *Per França i Anglaterra. La 1a Guerra Mundial dels aliadòfils catalans*. I la importància que hi tingué la revista *Iberia*. L'acte el presentà l'editor i amic Quim Torra, molt content d'ençà l'11S. Com tots, de fet. Parlaren també Amadeu Cuito i Enric Juliana. Finalment, i com a cloenda, l'ús de la paraula va correspondre a l'autor. La sala era plena i feia goig. I a mi em sembla que un dels mots que serveix per definir aquest llibre i el seu contingut és que és un llibre eròtic. Sí, eròtic. Eròtic en el sentit que desperta el desig. Un desig potser no ben bé sexual, però desig al cap i a la fi. Crec que els llibres ens agraden o no segons la intensitat d'atracció que ens desvetllen i el grau de plaer que hi endevinem i ens procuren. *Per França i Anglaterra...té* aquestes qualitats. La vida i l'obra i també l'exemple d'aquells pioners del millor periodisme que avui coneixem, Claudi Ametlla, Màrius Aguilar. Rovira i Virgili, Prudenci Bertrana, Eugeni Xammar (quina sensualitat, la seva), Alexandre Plana, Romà Jori, Josep M. Junoy, Feliu Elias *Apa*, Pere Ynglada, Amadeu Hurtado. I potser d'altres, encara. Matar el temps abans que el temps no ens mati a nosaltres, deien. Liberals en el sentit de llibertat d'esperit, sense idees preconcebudes, republicans no tant com a finalitat sinó com a instrument, admiradors, tanmateix i naturalment, de la monarquia britànica. Un home un vot, però amb alguna exigència més. No foren catòlics, però tampoc anticlericals ni antireligiosos. Els devem l'impuls i la decisió per a la recuperació del català escrit i també per a la recuperació de la nostra història. Partidaris del possibilisme i de resoldre els problemes a través de pactes sempre que se'ns reconegui la capacitat de pacte, és a dir, d'estar en les mateixes condicions que les altres parts. *Per França i Anglaterra...* Realistes, moderats, antidemagogs. Hem de deixar de ser multitud per passar a ser realment un poble. Se'ls ha silenciats durant tant de temps! Silenciats i amagats. Jo sóc d'aquells a qui Espanya ens furtà el coneixement de la nostra història, la nostra literatura i la nostra llengua. I encara ara voldria fer-ho. I cap perdó no ha demanat ni té intenció de demanar tal com va tot. Tampoc jo no la puc perdonar, però. De cap manera.

Per França i Anglaterra... Temps de Mancomunitat, temps de Noucentisme, temps del Paral·lel de Barcelona, temps d'aquell projecte d'Estatut fracassat. Sí que hi ha història d'aquella guerra. L'expliquen tots ells, tots aquests silenciats, a la revista *Iberia*, que igual que *Mirador*

preconitzà un país que no va poder ser. *Hem de ser neutrals perquè no podem ser cap altra cosa*, havia dit Cambó a *La Veu* el 20 d'agost del 14. Neutrals, d'acord, però partidaris dels aliats. O Prússia o Europa. Ho tingueren molt clar. **Iberia** per França i Anglaterra i contra Alemanya. La tesi de llicenciatura de Joan Safont (*Iberia, 1915-1919*) feta llibre. I un llibre important. Molt important.

Voldria comentar, a més a més, que al llarg de la sessió, d'una durada civilitzada, s'esmentà un terme i un concepte que jo desconeixia de manera absoluta. El pronuncià, de passada, Amadeu Cuito, primer, però després Enric Juliana s'hi entretingué un poc més. *Macizo de la Raza*, així en castellà, és clar. Va ser aquell dia la primera vegada que sentia aquesta expressió, *Macizo de Raza*. I resulta que ve a ser tot allò que explica l'immobilisme ancestral d'Espanya, de l'Espanya profunda, per entendre'ns. Juliana explicà que mai no ha concorregut a cap convocatòria electoral amb aquest nom, *Macizo de la Raza*. Que potser afecta tan sols el 20% de l'electorat espanyol, una mena de peix mort que pesa més que el viu, i amb una gran capacitat de bloqueig tant de l'acció del govern de torn com de l'oposició. *Macizo de la Raza*, 20% hegemònic d'immobilisme. Conglomerat social d'idees i d'acció política absolutament refractari a l'articulació d'Espanya i d'un anticatalanisme incommensurable. Hi ha catalans, també, que en formen part, no ens pensem. Catalans que parlen en català, però que mai no han mogut ni un dit i que han sempre acceptat en cos i ànima el seu estatus d'espanyols. Una immensitat apàtica la d'aquest 20% que respira apoliticisme i afecció als hàbits tradicionals, i aquest temor per qualsevol idea de canvi, i la superstició de l'ordre públic i de l'autoritat forta. Apatia, indiferència i passotisme. Un 20% que no és d'avui ni de demà i que hauria hagut de ser de mai. *Macizo de la Raza*. Machado encunyà el terme en un poema de *Campos de Castilla, El Mañana Efímero*, i Ridruejo el desenvolupà més tard al seu llibre *Escrito en España*. No és tracta de dretes ni d'esquerres i la cosa va des de la Falange a la socialdemocràcia. Majoria silenciosa, se'n digué. Avui és aquesta immensitat apàtica que deia un poc més amunt. I és també el misonisme, aquest odi visceral a la novetat. A l'espanyol castís (de bona casta, pur, sense defectes), qualsevol innovació li fa el mateix efecte que si es tractés d'un insult personal, solia dir el mateix Ortega. I en tenim, també, entre nosaltres d'aquests. Tan sols hi ha una cosa que el pugui batre, concloqué Juliana: una força que s'expressi a Catalunya amb tot el vigor i amb tota la determinació. Tan sols una cosa així pot batre aquest *Macizo de la Raza*. I és aquí on som ara mateix, en ple combat d'aquesta guerra que ja fa tres segles que dura. Felicito efusivament Joan Safont i la casa editorial AContravent no tan sols per la publicació d'aquest llibre del desig del qual tantes i tantes coses m'atrauen, tantes que no acabaríem mai i per això n'esmentaré tan sols dues o tres: les paraules de Josep M. de Sagarra que Safont inclou just a l'inici, a la pàgina 22 exactament. 11 de novembre 1918, armistici de Compiègne i les paraules d'aquell vespre i aquella nit de Barcelona: *...i tothom a peu dret s'havia de trencar la gargamella perquè*

nosaltres ho exigíem i La Marsellesa més desafinada, i més colonial, però amb un volum de milers i milers de veus va ser l'himne total d'aquella Barcelona tèrbola, caòtica, inconsistent, innocent, ximple, sentimental i adorable. I encara una altra, de més cap al final, a l'Apèndix Documental. És d'Eugeni Xammar, destacat al front britànic i extreta del seu article *La Semana*, del 31 d'agost del 1918. Llegim a la pàgina 315: *La ciutat continua indiferent la seva vida normal. Només cada cop que se sent l'esclat d'una granada hi ha com un segon de suspensió, la gent es miren els uns als altres i cadascú per la seva banda deixa anar una exclamació d'ironia i de menyspreu.* I un poc més endavant, el soldat que diu: *tindria gràcia que després de batre'm durant tres anys ara m'arribés un casc de granada a 80 quilòmetres del front.* I encara: *Un home uniformat de kaki no podia ser cap altra cosa que un americà -encara que fos anglès.* I pel que fa als alemanys, *res, res de res, no han pogut contra París, contra el París que el món admira, i que Alemanya odia i enveja.* M'agrada, ja es nota, aquest llibre, i Safont, i també la tasca de la casa A Contra Vent edicions, ja ho he dit. I em va plaure, i molt, també, l'organització de l'acte de presentació i la tria de les persones que hi parlaren. I el lloc, és clar. L'Ateneu és l'Ateneu. I al capdavant tota aquesta colla d'Iberia provenien de la Peña allí formada. M'encantà, ja dic.

M'encantà, sí, però poc més d'un mes després, el 14 de desembre, n'hi hagué una altra, de presentació d'aquest *Per França i Anglaterra...* A la Biblioteca d'Arenys, aquest cop. A la Sinera d'Espriu i ara ja de tots. I em tocà a mi parlar-ne, un servidor. I el que vaig dir és que del llibre i del seu contingut ja se n'havia parlat prou i que encara se'n parlaria més perquè faltaven per venir d'altres actes d'aquesta mena, comptant-hi el que havia de tenir lloc a la mateixa Fundació Pla de Palafrugell, que s'ha celebrat ja justament el 13 de març passat, i també l'entrevista-col·loqui a Catalunya Ràdio. De l'autor, però, se n'ha parlat menys, o gairebé gens. I em sembla que cal fer-ho. Perquè Safont és jove, molt jove de fet. 29 anys. I tanmateix cal considerar-lo ja com a home de lletres que és en camí de convertir-se en un veritable *maître a penser*. La seva irrupció ha estat primer tenaç i encabat brillant. La lectura, el fet de ser un lector empedreït, no li ha vingut a causa de cap imposició escolar ni familiar. És des de ben petit que li ve l'admiració per l'escriptura i el periodisme, per la lectura quotidiana de la premsa. I en aquest sentit començà, fa més de 10 anys, unes primeres tasques periodístiques amateurs al *Full de Mataró*, per exemple, o a la revista d'Òmnium Cultural. Després, igual que molts altres joves, es decantà equivocadament per allò que li semblava que podia oferir-li més sortides laborals i es matriculà a la Facultat de Dret. I ara és, doncs, llicenciat en Dret i ha exercit d'advocat diversos anys. Però s'equivocà i se'n penedí, tal com ell mateix ha confessat moltes vegades. Les sortides laborals te les dones tu, diu, i no pas els estudis que hagi cursat. Si ets bo en allò que vols fer, la sortida professional la trobaràs, segur. Has de ser bo, és clar, i tenir-ne ganes, moltes ganes. Confluència de vida i feina. I aquí rau, de fet, un dels grans errors de molts joves d'avui.

Esbrinar a veure què em pot procurar una bona sortida laboral i no pas el més important, que és saber què m'agrada de veritat i de debò. Manca d'amor al saber, a més. I encabat, sí, molts títols potser, molta titulació, molta paperassa, però cap preparació ni predisposició a la feina. Titulacions d'avui que no són, en general, garantia de res. Bé. Per sort de tots nosaltres, amics i admiradors, Safont rectificà a temps. Després d'adonar-se del camí equivocat que seguia, es decidí naturalment per allò que de veritat li sortia de dins. Té una voluntat de ferro, Safont. Ben bé hereu de les potències humanes que Ramon Llull dictà com aquelles que ens distingeixen de la resta d'animals: memòria, intel·ligència i voluntat. La voluntat de Safont a contribució de la seva memòria i de la seva intel·ligència. I fou així que es decidí per cursar un màster de periodisme i ara s'hi dedica a jornada completa. Dirigeix El Matí Digital, fa guions per a documentals i col·labora en diverses publicacions. I ara aquest seu primer llibre. N'hi haurà més, segur, potser de ficció fins i tot. Em sembla que ja hi està treballant. Per molts anys, doncs, i enhorabona, Joan, maresmenc il·lustre de la Marina de la Selva. Mataroní de soca-rel tot i que amb residència actual al Cap i Casal, que és on de veritat passen les coses i tot s'hi cou.